

VAS-ÉS FÉMMUNKÁS

ROMÁNIAI VAS-, FÉM- ÉS VEGYIPARI MUNKÁSOK ORSZÁGOS SZÖVETSÉGÉNEK HIVATALOS KÖZLÖNYE

Előfizetési ár: egy évre 100, fél évre 50 Lei
TELEFON 4-50-13

MEGJELENIK MINDEN HÓ ELSEJÉN

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
BUKAREST V, STRADA ISVOR No. 11

ENGELS FRIGYES

halálózása 40-ik évfordulójára

A szellemi Titán: Marx Károly tudományos és munkásmozgalmi jelentőségét nem kisebbíti, amikor Engels Frigyeset arra a szellemi talpazatra állítjuk, amihez teljes jogosultsága van.

Mióta a szociális kutatás mélyebben behatolt e két egyéniség életébe, sok olyan eddig ismeretlen adat birtokába jutunk, melyből megállapítható, hogy Engels Frigyesnek sokkal nagyobb szerepe van a tudományos szocializmus megalkotásában, semmint ezt eddig róla tudták. És csupán párját ritkító szerénységének és annak a példanélkül álló barátságának, mely élte végéig Marxhoz fűzte tulajdonítható, hogy abban az óriási szellemi munkábn, melyet alkottak, Engels mindig úgy szerepeltette magát, mint: második prim-hegedűs saját szavaival idézve. Holott a kutatás lépten-nyomon rátalál egy-egy gondolatára, a tudományos problémák fölötti olyan kritikákra, a gazdasági problémákban Marxal egyazon felfogására, melyek reflektor-szerűen világítják meg a gondolatársulás azon ritka esetét, mely Marxal azonos, sok esetben megelőzi, sok esetben kiegészíti. Az igazságnak tartozunk tehát azzal, amikor legalább elhalálózása 40-ik évfordulóján elismerjük, hogy nem mellékszereplő volt a tudományos szocializmus megalkotásában, hanem egyenrangú szellemi óriás Marxal.

Ma már pontosan tudjuk, hogy a ma ismert Kommunista Kiáltvány közös művük, melyet megelőzött Engels egy tervezete. Tudjuk, hogy Marx „Kapital”-jának a második és harmadik kötetét voltaképpen Engels írta meg, Marx jegyzetei alapján, annak halála után. A kutatás sok olyan írásról állapította meg, hogy Engelstől való, melyet eddig Marx írásainak tartottak. Mindebből kiviláglik, hogy a tudományos szocializmus teljes joggal nevezhető marx-engelsi szocializmusnak.

Jómódu kereskedő család sarjaként született Engels Frigyes 1820. november 28-án a németországi Barmenben. Kitűnő nevelést kapott és mert korán mutatkozott meg érdeklődése a közgazdasági dolgok iránt, atyja úgy vélte, hogy kitűnő utódja lesz az „Ermen et Engels” cégben, mely már ez időben nagy multra tekinthetett vissza.

A fiatal Engels azonban semmiféle hajlamot sem mutatott arra, hogy atyjának vele szembeni reményei megvalósuljanak. Nyugtalan, kutató szelleme inkább a tudományok felé hajtották és filozófiai tanulmányokat végzett. Hegel bölcsészeti iskolájának volt hallgatója csakugy mint Marx és 22 éves korában került össze először Marxal. Nem kerülhette el, hogy atyja kívánságát teljesítse. Egy nagy angol cég szolgálatába álljon. (Manchester). Engels szellemi életének átalakulására ez az angliai tartzkodása volt döntő hatással. Anglia ez időben a kapitalizmus fejlődésének volt a hazája, a modern kapitalizmus izmos ifjúkorát élte. Engels érdeklődése két irányban haladt. Tanulmányozta a kapitalizmus gazdasági törvényszerűségeit, de egyben a proletáriátus helyzetét is s ebből született meg. „A munkásosztály helyzete Angliában” című műve, melyről Kautsky azt írta, hogy „ezzel a könyvvel kezdődött meg a tu-

dományos szocializmus.” Marxal való megismerkedésük után élénk levelezés folyt közöttük, majd azon igyekeztek, hogy mentől többet együtt lehessenek, amit a német reakció elősegített azzal, hogy mindkettőjüket kiutasította Németország területéről. Marx és Engels Franciaországban, majd más országokban tartzkodott míg végül Angliában telepedtek le és hosszú évtizedeken keresztül végeztek ott együttesen, közösen halhatatlan tevékenységüket a proletáriátus fölvilágosítása és fölszabadtítása terén.

Engels még láthatta hatalmas alkotásai virágbaszökkenő eredményeit. Tizenkét évvel túlélve Marxot, megadódott neki látnia a szocialista munkásmozgalom kifejlődését és a marxi jelszót: „Világ proletárjai egyesüljtek” megvalósítását az 1889-ik évben megalkult II. Internacionálé keretében. Szemtanuja lehetett a reakciók bukásának, a kapitalizmus imperialista politikája kifejlődésének s láthatta a közgazdasági és politikai irányfejlődéseket, melyek igazolták tudományos alap-

elveiket és az azokból adódó következtetéseiket.

Mindig kutató szellemének termékeiként számos alapvető munkája jelent meg, többek között a híres: Antidürring. A család, a magántulajdon és az állam keletkezése. A kommunizmus alapelvei és más művek. Közvetlenül 1895 augusztus 5-én bekövetkezett halála előtt írta meg „Osztályharcok Franciaországban” című Marx-műhöz az előszót, melyet Engels politikai végrendeletének tekint a szocialista munkásmozgalom, amelynek különösen ma van nagy jelentősége, mert ebben az előszóban számolva a kapitalista államok hatalmas militarizmusával boncolgatja azt a problémát, lehet-e, a mai állam militarizmus mellett barrikádharcokban győznie a munkáságnak, amire tagadással felel. (Az osztrák, spanyol forradalmak legyőzése igazolja álláspontját.)

Hetvenöt éves életkorban halt meg Angliában, hamvait saját kívánságára a tengerbe szórták.

A szakszervezeti mozgalom alappillérei

A munkásosztály gazdasági helyzetének megjavítására, munkaviszonyainak rendezésére, életszínvonalának és kulturájának emelésére törekvő szakszervezetek ma már nélkülözhetetlen védővái a munkáságnak. Ahhoz, hogy a szakszervezetek nagy és nemes célkitűzéseiket valóra válthassák, arra van szükség, hogy minden munkás és munkásnő anyagi ereje és szellemi fölkészültsége teljesével igyekezzen a szakszervezet alappilléreinek megerősítésével előmozdítani a gazdasági munkásmozgalom előrehaladását. A szakszervezet négy alappillére: az elvhűség és meggyőződés, az áldozatkészség, a szolidaritás és a fegyelem.

1. Az elvhűség és meggyőződés az az érzés, amely a munkást meggyőzi arról, hogy szakszervezet nélkül nincsen eredmény, miért is mindent meg kell tenni a szervezeti élet erősítése érdekében; hogy e művön állandóan építeni, újítani kell, azért, hogy a kemény, nehéz idők viharaival szemben ellentállóképes legyen. Az az érzés ez, amely azt tanítja, hogy a szakszervezet nem játék, a szakszervezeti élet pedig nem alkalom arra, hogy egyéni akarások és hangulatok kielégítenek. Elvhű az a munkás, aki a szakszervezetben látja jövő boldogulásának zálogát, aki magasabb kultúrfok elérésére törekszik, aki talizmánként őrzi a szakszervezet és annak tagjai részére biztosított jogokat.

2. Az áldozatkészség az elvhűséggel párosul. Az áldozatkész munkás nógatás nélkül is tudja, hogy a szakszervezet erősítéséhez szükséges a járulékok pontos fizetése, de egyben arra is törekszik, hogy mások is teljesítsék kötelességüket. Az áldozatkész munkás nemcsak elmegy a gyűlésekre, hogy ott tanuljon, hanem maga is tanít és elmegy a legelhagyatottabb helyekre is, hogy szakszervezetének és meggyőződésének híveket szerezzen. Megértésre int és örködik afölött, hogy a szervezethez kötelei meg ne lazuljanak,

a harcokban mindig elől jár és nem retten vissza az esetleges áldozatoktól.

3. A szolidaritás együttjár az elvhűséggel és áldozatkészséggel. Kifejezője azon nemes önzetlenségnek, amely az összesség nagy érdekei mellett az egyéni érdekeket háttérbe állítja. A szolidaritás érzésétől áthatott munkás minden sorstársában a testvért, barátot és azt a harcostársát látja, aki a jobblétért és igazságért küzd és ebben a küzdelemben inkább elpusztul, de nem lesz áruló!

4. A fegyelem az összesség érdekében szükséges áldozathozatalt jelenti. A fegyelem arra tanít, hogy a szakszervezeti életben a többség akarata a döntő és hogy az összesség részére elérendő siker érdekében a többségi akarattal jögerőre emelkedett határozatnak mindenki kell, hogy alávesse magát. A fegyelmet tartó munkásmozgalom egysége és ereje érdekében híven követi a kiadott jelszót és attól soha el nem tántorodik.

Ez a négy pillér tartja a szakszervezet erős épületét. Ma, amikor a kapitalizmus egymásra halmozódó válságai egyre jobban megnehezítik a munkásosztály életét, kell hogy a munkáságnak a fönti tulajdonságok birtokában vigye előre a szakszervezeti mozgalom, a gazdasági fölszabadulás zászlaját.

Angol munkáságnak kongresszusa

Az angol szakszervezetek 67-ik kongresszusa a szervezkedés állandó ténfoglalásáról számol be. Az 575 kiküldött 211 szakszervezet képviselőjében jelent meg és közel 3 és fél millió szervezett munkás nevében beszélt. Az utóbbi fél évben a taglétszám 100 ezer új taggal szaporodott.

Az angol munkáskongresszus állást foglalt a 40 órás munkaidő mellett és a kormány figyelmét arra hívta fel, hogy a kérdést nemzetközileg igyekezzen szabályozni. A munkanélküliség csökkentése végett az iskolakötelezettség korhatárának 15 és később 16 évre való felemelését, követelte továbbá a nyugdíj korhatárának 60 évr való leszállítását.

A resitai vállalatok területén működő szakszervezetek kerületi konferenciája

Az U. D. R. Resita vállalatához tartozó munkások szakmánkénti szakszervezetei nevezetesen a vasmunkások, bányászok és építőipari munkások szakcsoportjai szeptember hó 15-én Aninán a Munkásotthon nagytermében, kerületi konferenciát tartottak, hogy a nevezett vállalatokhoz tartozó munkásság munkabérvizonyait és munkafeltételeit megtárgyalják.

A vasmunkás szövetség nevében Munteanu és Bernau elvtárs vett részt a konferencián, míg a Bányász Munkások Szövetségét Mihaila elvtárs képviselte. A szakszervezetek kiküldöttjei által tett jelentésekből megállapítást nyert, hogy az U. D. R. vállalat igazgatóságai minden uton arra törekcsenek, hogy a munkabéreket lerontsák, a munkafeltételeket rosszabbá tegyék és a törvényben biztosított munkásjogokat kijátszák. Hogy ezen céljukat elérjék, a vállalatok igazgatóságai a különböző üzemekben bevezették az „**alvállalkozói**” rendszert. A műhelyekben előforduló munkákat vállalkozónak adják ki és ezzel a munkás iránti felelősséget az igazgatóság magáról elhárítja. De a vállalkozók egyben a meglévő munkabérek letörésére is törekcsenek és az eddig élvezett munkabérek helyett kevesebb bért fizetnek a munkásoknak.

Ez az alvállalkozói rendszer meghonosítása még azzal a hátránnyal jár, hogy a munkások az üzemben új munkásoknak vannak tekintve, miáltal a szolgálati évek után járó törvényes jogok veszendőbe mennek; a resitai vállalat mentesül attól, hogy a fizetésszabadság és más törvényes jog elismerésére kötelezettséget vállaljon.

A kerületi konferencia határozatot hozott, hogy a Munkaügyi Minisztériumnál tiltakozást jelent a Resitai vállalat ezen ténykedése ellen. Tiltakozási határozatot hozott a kon-

ferencia abban a tekintetben is, hogy a katonai szolgálatból visszajött munkásokat nem fogadják munkába.

Fentiekon kívül a konferencia beható vita tárgyává tette a „Társládák” volt tagjainak helyzetét is, akiket a krízis éveiben elbocsátottak, és ma pedig a rokkantságra, vagy korhatárra való tekintettel nem veszik vissza munkába.

E kategóriában levő munkások érdekében a konferencia a következő határozati javaslatot fogadta el:

HATÁROZATI JAVASLAT

1935. szeptember hó 15-én az Aninai munkásotthonban megtartott szakszervezeti konferencia foglalkozva többek között a „Társládák” volt tagjainak kérdésével, beható vizsgálat tárgyává tette ezen kategóriába levő munkások ügyét, megállapítja, hogy a Társládák tagjai sorából munkanélküliségből kifolyólag sok munkás el lett bocsátva, minek következtében ezek a legnagyobb nyomorban és nélkülözésben tengődnek.

A konferencia követeli, hogy a Munkaügyi minisztérium találjon megoldást arra, hogy az ezen kategóriába tartozó munkásoktól 137204/1934 számú miniszteri rendelettel elvett jogokat adják vissza és a befizetett éveik arányában kapják meg nyugdíjikat. A jogoktól való megfosztás a járulékfizetés megszakításának körülményeiből következett be, amely szintén a munkanélküliségnek tulajdonítható. Ezen munkások helyzete annál is inkább súlyosbodik, mivel öregség vagy rokkantság miatt elhelyezkedési lehetőségük el van zárva.

A konferencia reméli, hogy a Munkaügyi Minisztérium sürgős megoldást fog keresni a tartóhatatlan helyzet megoldására.

A más napirendi pontok letárgyalása után Lindner elnök szaktárs délután 6 órakor zárta be a konferenciát.

Munkásüldözések Aninán

Anina, Resita és Caras megyének majdnem teljes egésze, az U. D. R. birodalomhoz tartozik, minden jávaival, minden gazdagságával. Azonban a munkásság helyzete ebben a külön álló birodalomban nem tud nyugvó pontra jutni. Az Erdőipari vasút, faraktár és fűrészgyár Aninán dolgozó munkásait a társaság pandura Török mérnök és társai állandó üldözésnek teszik ki. És mivel érdemelték ki a munkások az embertelen bánásmódot? Junius havában nyomoruságos helyzetük megjavítása érdekében a munkások bérmozgalmat indítottak és most a mindenható Török ur ezért bosszút áll rajtuk. Reakciósfelfogásában és sötét lelkiületében pöffeszkedve nem tudja azt meglátni, hogy az ő mindenható erejének is egyszer vége szakad, hogy a fák sem nőnek egészen a magasztos égig. Igen sokat szenvedett már ez a dolgozó munkásság, hogy néman el tudná még tűrni a jöttmentek basáskodását.

Igaz, Mihalescu igazgató magatartása sem különb a munkások iránt. Ő a kaszárnya fejelemnek híve és ezt a fegyelmet és szellemet akarná a munkásságra ráparancsolni. Előtte a munkásnak „Vigyáz”-állásban kell megjelenni. Ha nyomoruságos helyzetük megjavítását kéri tőle a munkások, akkor ő a puliszka- és hagymakoszt receptjét ajánlja fel, melynek előnyeit szélesebb körű teoriában tudja körvonalazni. Ime tehát ez a sorsa az U. D. R. birodalmában levő dolgozó rabszolgáknak.

Ellenére annak, hogy a Bukaresti vezérigazgatóságot több esetben tájékoztattuk, a munkások miként való helyzetéről, újabb szövegségünk ismételtelen közbejárt a következő sérelmeinek orvoslása végett:

1. A napszámos munkára beosztott szakmunkások ryerjenek a saját szakmájukban beosztást.
2. A vonal- és raktár felügyelők, hatáskörükön túleső munkára beosztani nem szabad.
- Teheneik legeltetésére jogot adni és a kéményseprési díjat fizetni.
3. A raktárból tüzfát folyósítani az Aninán lakó munkásoknak és engedélyezni, hogy a környéken lakó munkások, közeli helyről az erdőből tüzfát szerezhessenek be.

4. A vagon felrakó munkások váltakozó csoportokban osztandók be, mert nem engedhető meg, hogy a törvények világos rendelkezései ellenére, egy munkás egyfolytában 30—36 órát dolgozzon.

Eltörölni a vagonlerakás késéséből beállított büntetéseket, amikor ez nem a munkás hibájából származik.

Megjavítani a rakodót, és eltörölni a hibás anyag miatt beállított levonásokat.

5. Kivonni a vállalkozót a takaritonót és a postást a munkások akkord keresetéből.

6. Emberi bánásmódot a munkások iránt. Török mérnök és a többi főnökök részéről.

Siralmas állapotok Szatmáron

Több aláírással, panaszos levél érkezett szerkesztőségünkbe. A panasz arról szól, hogy a szatmári Unio vagongyárban a munkások hónapokon keresztül nem kapták meg az őket megillető akkordbérekét. A munkások hosszú ideig nem tették szóvá az ügyet. Félték a közvetlen fellebbvalók esetleges bosszujától, csak egymás között mertek sugdolózni a dolgokról, míg végre az igazgatóság tudomást szerzett a dolgról vizsgálatot indított s kiderült, hogy valami Hájek nevű művezető több társaival együtt sikkasztották el a százezrekre menő akkord pénzeket. Hájek művezetőt kidobták az üzemből, de a társai épbőrrel menekültek, mert állítólag Hájek váilalta a visszaélés teljes sulyát.

De a panasznak ezzel még nincs vége. Furcsa egy rendszer vált divattá ebben a gyárban. A művezetők és csoportvezetők egy része sápot huznak a Szatmár vidékén lakó munkásoktól. Igénylik, hogy természetbeni javadalmakat vigyenek nekik a prolik, mert különben az elbocsátás, kidobás veszélyét helyezik kilátásba, valamint az új felvételezéseknél is nagy szerepet játszik, hogy ki mit vitt egyik másik csoportvezetőnek, mert a

beprötezsálás eszerint igazodik.

Ez a két kis példa beszédesebb mindennél. Miként a tenger vize egy pár csepből meglehet állapítani annak vegyi tartalmát úgy az itt leírt két eset után el lehet képzelni, hogy mennyire sötét állapotok uralkodhatnak, a munkásügyeket illetőleg, ebben a gyárban. A fennálló szörnyües állapotok miatt, ostromozhatnák súlyosabb szavakban a gyár igazgatóságát, hivatkozhatnánk arra, hogy a modern kapitalisták, ők közvetlenül szokták kizsákmányolni a munkásokat és megakadályozzák, hogy még apró hiendék is alvállalatok formájában ugyanazt tegyék, de itt a kérdésre most pontot teszünk.

Ellenben saját szenvedéseikért, nyomoruságukért a nagy kapitalisták kizsákmányolásán kívül eső megkároztatásukért, csak önmaguk a munkások hibásak. Nincs szervezkedés, nincs fegyelmezett szolidaritás az Unio vagongyár munkásai között. Ma, amikor az éveken keresztül tartó gazdasági krízis enyhülése után, az ország munkásai és ezek között nem utolsó helyen a vasipari munkások mindenütt feleszméltek és emberi létsorsuk megjavításáért sikra szállnak a kapitalistákkal szemben, követelik a 40—50 százalékkal leredukált munkabérek megjavítását, a túlórákban végzett munkákra járó százalékot, a fizetésszabadságot és a többi sok és sok munkásjogok respektálását, addig a szatmári vasmunkások, gyávan meghunyászkodnak, — a híres, bátor és öntudatos fegyelmezett vasmunkás jellemet megszegyenítve — türik és huzzák a kapitalisták által rájuk rakott igát.

Panaszkodni azt lehet, az meg van engedve mindenkinek, de az nem puhítja meg a kapitalisták szívét, az nem változtatja meg a 8 lejes órabérekét és nem szünteti meg a szegényletes állapotokat. Az osztályharcos bátor szervezkedés, a munkástestvéri szeretet, az egy mindért és mind egyért való fegyelmezett igazi szolidaritás az, amely kiemeli a munkást a saját sorsa iránt viselkedett közönyösségből és emberi színvonalra emeli. Ezen szempontok figyelembe vételével mellett haladva érhetik el sorsuk jobbra fordulását a szatmári szaktársaink is.

A kolozsvári vasas-szakszervezet gyűlése

Jól látogatott taggyűlést tartottak szeptember 8-án a cluji vasmunkások. Bruder szaktárs megnyitotta a taggyűlést üdvözlő az ott megjelent Jumanca József és Kapner Armin elvtársakat. Rövid megnyitó után átadja a szót Jumanca elvtársnak, ki román nyelven ismerteti tömör rövidséggel az általános helyzetet, foglalkozik a nacionalizmus kérdésével és megállapítja, hogy teljesen céltalan dolog az ugynevezett nemzeti szervezetek útján kísérletezni a munkásság helyzetének megváltoztatására. A kapitalisták — úgymond — nemzetiségre, fajra és vallásra való tekintet nélkül jól elérnek egymás mellett és egységesen foglalnak állást a munkásság felfelé törekvésével szemben. A munkásságnak is fajra és vallásra való tekintet nélkül összekell tehát fognia, ha helyzetén javítani akar. A drágasággal foglalkozva kimondja, hogy az a munkabérek relatív esését idézte és arra kell késztesse a munkásokat, hogy azok magasabb bérekért harcba szálljanak. Miután általános tetszés nyilvánítások között befejezte előadását, Kapner elvtárs vette át a szót, ki magyar nyelven ismerteti az aktuális problémákat. Többek között mutat arra, hogy — míg a munkásság nagy részét nemzeti lepelbe burkolt különféle alakulatok képzeli sanyaru helyzetén javítani, addig a nagy tömegszerűen kihasználja nemzetközi kapcsolatait és felosztja maga között a nemzetközi piacokat. Kizárja a versenyt és diktálja a termelt cikkek árát. A nagytőkének egyáltalában nincsenek hazafiai aggodalmai, ha a profitról van szó. Tehát a munkásságnak is érdeke a nemzetközi összefogás. A munkásság nemzetközisége a legigazabb hazafiság, mert az általános jólétre törekszik és ezáltal az ország igazságot érdekeit szolgálja. A taggyűlés zúgó tapsviharral fejezte le a népszerű előadást.

Most Pálffy szaktárs teszi meg a vezetőség jelentését. Ismerteti röviden a folyó év mozgalmait, tiltkari jelentést a taggyűlés vita nélkül tudomásra vette.

Ezután Bruder szaktárs rövid lelkesítő beszédét követően berkesztette a taggyűlést.

Bérmozgalmak

A cluji vasöntöde és gépgyár munkásainak bérmozgalmak

Hosszas tespedés után, mely a cluji vasöntöde és gépgyár munkásait rabságban tartotta és amely tespedést az ott dolgozó munkásság szörnyű kizsákmányolását eredményezte, a múlt év nyarán arra szökött az ott dolgozó öntödei munkásokat, hogy az elviselhetetlen nyomorból kivezető utat keressék. Kapcsolatot kerestek a cluji vasmunkások szakszervezetével és miután rövidesen beléptek a szervezet kötelékébe, akciót indítottak egy kollektív szerződés megkötéséért. Értekezletek sorozata után kidolgoztak egy tervezetet, majd hosszadalmas tárgyalások után sikerült megkötöni egy kollektív szerződést, mely valamennyire szabályozta a munkaviszonyt. Ha ez a szerződés nem is volt olyan, mely mindnyájukat kielégítette, mégis hatalmas lépés volt az előző helyzethez képest és mintegy alapjául szolgált a helyzet további javulása felé. Meg kell állapítanunk, hogy a gyár öntőmunkásai azóta oly példás szolidaritást tanúsítanak, mely szolidaritás példaként szolgálhat régi szervezett munkásoknak is. Az idej drágasági hullám a koránjár folyamán újabb akcióra készítette őket, mely akció 5 százalékos béremelést eredményezett.

Most szeptember elsején lejárt a kollektív szerződés, melynek lejártát előző k. b. egy hónappal újabb szerződéstervezetet juttattak a munkások az igazgatósághoz, melyben 15 százalékos béremelést és a segédmunkások órabérének a rendezését kérték, valamint a régi kollektív szerződés egyes pontjainak módosítását. Az igazgatóság régi szokásához híven, a hallgatás eszközhöz folyamodott. Miután az igazgatósággal való közvetlen tárgyalások nem jártak eredménnyel, az ügy a munkaügyi inspektorátus elé került, hol öt ízben folytak egyeztető tárgyalások. Mivel a megegyezés itt sem sikerült, a munkások kimondták a sztrájkot. Ez a sztrájk a legpéldásabb rendben folyt le. Csúpn az x-lábu Vass Danibá hozott a falujából egy pár gyászvitéz napszámot, kik nem átalották szembe fordulni a harcoló munkásokkal. Azonban az árulásuk sem segített az igazgatóságon, mert egy heti sztrájk után az igazgatóság kénytelen volt munkásaival megegyezni. Megemlést érdemel az a dolog, hogy az igazgatóság a megegyezés előtt két nappal az összes sztrájkoló munkásokkal közölte ajánlott levelek útján, hogy amennyiben szeptember 14-ig nem veszik fel a munkát, felmond nekik. Egyetlen munkás sem akadt, aki az üszítésnek beugrott volna.

A sztrájk eredménye:

A magasabb órabérű szakmunkások az órabérükre 13 százalékos, a kisebb órabérű szakmunkások pedig 15 százalékos fizetésemelést kaptak. A segédmunkások (napszámok) az órabérükre 13 százaléktól 22 százalékkig terjedő fizetésemelésben részesültek. Az akkordárok 10 százalékkal lettek felemelve. Az új kollektív szerződés szerint, ha a megélhetés drágul a fizetések ugyanolyan arányban, tehát 1-1 arányban emelkednek. Ha a megélhetés olcsóbbodik a fizetések változatlanok maradnak, illetve semmiféle levonásnak helye nincsen. Az új kollektív szerződés egy évre lett megkötve.

A cluji vasöntödei munkásoknak csak dicséret járhat azért a példás fegyverért, melyet a sztrájk ideje alatt tanúsítottak. Ismét bizonyosodott, hogy a szervezett erő és az összetartás megtermi a maga gyümölcsét, szemben a közönnyel, mi csak a mélyre vezető nyomor felé vezethet.

Ezen eredményekből merítsetek újabb erőt és bátorságot a jövő küzdelmeihez.

Brassó-Kollektív szerződés.

A Brassói Schiel gépgyár és ennek munkásai között, augusztus hó 29-én kollektív szerződés jött létre, az alábbi feltételek mellett.

1. A munkaidő törvényszerint napi 8 óra.
2. Tulórákat csak a Munkaügyi Minisztérium engedélye alapján lehet eszközölni. A tulórák 25% tulóradíjjal fizetendők.
3. A törvény rendelkezései által engedélyezett tulórák a következőképpen díjaztatnak: Az első 2 tulóra 25%, a harmadik és negyedik tulóra 50% és a további tulórák 100%-os tulóradíjjal. Vasár- és ünnepnap végzett tulórákért délelőtt 50 és délután 10% tulóradíjjal fizetendők.
4. A fizetett pihenő szabadságra vonatkozó törvény rendelkezésének betartására a munkaadó kötelezettséget vállal.
5. Betegség esetén az első 7 napra járó fizetést, a

munkaszerződés törvénye 60-ik cikke alapján a munkaadó folyósítja.

5. Május 1-ét fizetve kapják mindazok a munkások, akik az üzem szolgálatában március 1. óta vannak annak az évnek, melyben ezt a napot fizetik.

6. A büntetések továbbra is megmaradnak. Az üzem igazgatósága szigorú ellenőrzést gyakorol a rendellenességek és igazságtalanságok kiküszöbölésére. Ugyiszint kötelezettséget vállal a munkaadó a büntetés pénzek törvényszerinti nyilvántartására és felhasználására.

7. A munkabérek a következőképpen lesznek felemelve:

Nem kapnak béremelést a mozdony, vagon osztály, malomosztály munkásai, valamint a napszámok.

A 15 lejen aluli, vagyis 14-99 baniig terjedő összes munkabérek 12%-al, a 15 lejes vagy ezen felüli munkabérek 9%-al lesznek felemelve.

A munkabéremelés 1935. augusztus 19-étől kezdődik és a béremelés érinti mindazokat a munkásokat, akik az üzem szolgálatában 1935. július 4-ike óta vannak.

8. Az igazgatóság részéről létesített és a munkások által elismert fűtő, egészségügyi és ruhatár berendezések a lehetőség szerint ki lesznek javítva és bővitve.

9. Az igazgatóság különös figyelmet fordít arra, hogy a szidalmazások és sértések az üzemből kiküszöböltesse.

10. A Gyárigazgatóság elismeri a munkások bizalmiférfiit.

11. Új munkásfelvétel esetén az igazgatóság lehetőség szerint elsősorban az állami munkásközvetítő és a vasmunkás szakszervezet közvetítő irodáihoz fordul. Csak ha ezek az irodák nem tudnának megfelelő munkást közvetíteni, más helyre is fordulhat munkásokért.

12. Munkahiány esetén a munkaidő leszallítandó és a munkák oly módon osztandók be, hogy ne legyen elbocsátva egy munkás sem. Az igazgatóság ezt a pontot lehetőség szerint betartja.

13. A bérkifizetés két hetenként történik.

14. Az igazgatóság előleget folyósít a munkásoknak úgy mint eddig.

15. Az akord munkáknál megállapított időn túleső munkaidő levonását 12% helyett 10%-ban állapítatik meg.

16. Azok a munkások, akik piszkos helyeken dolgoznak, a gyári raktárból munkaruhát, a tüzzel dolgozó kovácsok pedig bőrkötényt kapnak.

Ugyiszint a tönkrement vagy elégett ruhákért és lábbelikért az igazgatóság esetről esetre határozni fog a kártalanítási összeg kifizetése érdekében.

17. Brassó területén kívül eső munkák elvégzésére kiküldött munkásoknak a gyár fizet II. oszt. vonatjegyet. Ugy az utazási időre, mint a munkaidő tartamára a munkások egyenként 120 lej napidíjjal kapnak élelmiszert vagy ha akarják természetbeni élelmiszert kapnak. Ezenkívül jogosultak a munkások lakásköltségek megtérítésére, vagy természetbeni lakásra és a megdolgozott órákra 25 százalékos bértöbblet, míg az utazási és várakozási időre a rendes munkabért kapják béremelés nélkül.

Brassó város területén elvégzendő munkákra, melyek a gyár területén kívül esnek, a munkások a rendes órabérükre 15 százalékos béremelést kapnak a megdolgozott órákra, de csak az esetben ha a munka több mint 8 órát tart.

Jelen egyezség érvénye 1 év, 1935. augusztus 16-tól 1936. augusztus 16-ig.

Kollektív szerződés a brassói Galvan-gyárban

A brassói „Galvan“ gyár igazgatósága és az üzem munkásai között kollektív szerződés jött létre az alábbi feltételek mellett:

1. A munkaadó elismeri a munkások két bizalmiférfiját, akinek a nevét a munkások az igazgatósággal közölni fognak.
2. A munkaidő napi 8 óra.
3. Munkahiány esetén a munkaadó leszallítja a munkaidőt és az esetben, ha mégis kénytelen elbocsátásokat eszközölni a kisebb szolgálati idővel rendelkező munkások közül bocsájt el.
4. Az 1934. évi fizetések szabadságok a törvény rendelkezései szerint folyósítatnak és a lehetőség arányában az 1935. évi szabadságok is folyósítatnak.
5. Betegség esetén az első 7 napra járó fizetést kapják a munkások a törvény rendelkezése értelmében.
6. A jelenlegi munkabérek, úgy az akord, mint az órabérek 10 százalékkal lesznek felemelve 1935. Szeptember 1-től kezdődőleg.
7. Az egészségügyi berendezések követelményei-

nek betartására a munkaadó kötelezettséget vállal. A csiszoló osztályban a legrövidebb időn belül egy ventilátort kell felszerelni. A felszerelt fűrdőt a munkások rendelkezésére bocsássa a munkaadó.

8. A tárgyalásokkal eltöltött időt a munkaadó a munkásoknak fizetni köteles.

9. A jelenlegi munkakonfliktusból kifolyólag egy munkás sem bocsájtatható el.

Jelen egyezség érvénye 1 évre szól, 1935. szeptember 1-től 1936 szeptember 1-ig. 6 hónap után a piaci árakhoz viszonyítva bérrevízió esedékes.

Kollektív szerződés a Zernesti Celulógyárban.

Szeptember 5-6-án a Zernesti Celulógyár munkásai kollektív szerződést kötöttek. A régi szerződés pontjai legnagyobb részt megújítottak, míg a munkabérek először kiegyenlített nyertek és a kiegyenlített munkabérek felemelték az alábbiak szerint:

Munkabérkiegyenlítés.

Turbina osztály. Keresztos Albert 5000 lej havi fizetést kap. Ugyiszintén Lăutar Nicolae is 5000 lej havi fizetést kap. Răuță Nistor segédmunkás napi fizetése 90 lej.

Lug osztály. Dadu Nicolae munkás napi 80 lej munkabért kap, és Dobre Nicolae az átszűrő osztályban napi 95 lej munkabért kap.

Géposztály. Az I-ő gépnél dolgozó munkások: Stăicu N., Tauber I. és Rucăreanu Vasile napi 70 lej munkabért kapnak.

A II-ik gépnél dolgozó munkás, Tipei I. Ioan napi 70 lej munkabért kap.

A gépjavitó műhely: lejjebb közölt munkásai kapnak:

Grepels Francisc	120 lej eddig volt	115 lej
Moroie M. Nicolae	120 " " "	115 " "
Tătaru Gheorghe	75 " " "	70 " "
Mircea Nicolae	75 " " "	70 " "
Minea Stefan	100 " " "	90 " "
Lupu Nicolae	85 " " "	80 " "
Iani Samu	85 " " "	80 " "
Tőkés Géza	85 " " "	80 " "
Codleanu Ioan	75 " " "	70 " "
Flucuş Victor	125 " " "	117 " "
Galiment Gh.	70 " " "	60 " "

Szigetelők.

Morileanu Gh. 90 lej eddig volt 85 lej

Dafin Sten 90 " " " 85 "

Villanyzerelő osztály.

Mohan Lucian 85 lej eddig volt 80 lej

Bobo Nicolae 70 " " " 60 "

Munkabéremelés.

Munkabéremelésben részesülnek az összes kategóriákban tartozó, órabéres, napi, havi fizetéses, vagy akordban dolgozó munkások a következők szerint:

a) Azok a munkások akiknek napi fizetése nem haladja meg a 100 lejt, 11 százalékos béremelésben részesülnek.

b) Azok a munkások akiknek napi fizetése 100-150 lej között mozog 10 százalékos béremelésben részesülnek.

c) Azok a munkások akiknek napi fizetése meghaladja a 150 lejt, 8 százalékos béremelésben részesülnek.

Ez a béremelés visszamenőleg Junius 15-től kezdve folyósítandó. Azon munkások részére akiknek a béreik kiegyenlített nyertek a béremelés a következőképpen folyósítandó: Ez év Junius 15-től Szeptember 1-ig a béremelés a régi munkabére folyósítandó, míg Szeptember 1-től kezdve a béremelés a kiegyenlített munkabérré vonatkozik.

Tulorák nem eszközölhetnek. A műhelyben dolgozó munkások ha a törvény rendelkezései által engedélyezett tulorát végeznek egy tulorára 35 százalékos béremelést kapnak.

Az esetben ha a munkást este 8 óra után hívják be tulorák elvégzésére, felöltözködésre elvesztett időnek kártalanítására joga van még 1 tulorára melyért szintén 35 százalékos bérpótlékkal fizetendő.

Ugyanilyen formában fizetendők a vasár- és ünnepnap végzett tulorák is.

A felek megegyeznek abban, hogy a régi szerződésben foglalt ama pontok melyek továbbra is érvénybe maradnak egy jegyzőkönyvben foglaltassanak és azt a felek aláírják.

Jelen egyezség érvénye 1936 Március 15. Az esetben ha a lejáratú időben egyik fél se mondaná fel az egyezséget akkor az érvénye még 6 hónapra meghosszabodik vagyis 1936 Szeptember 15-ig.

SVÁJC. A munkanélküliség az 1935. évben csökkent irányu. Amíg 1935 januárban 110.283 volt a munkakereső, addig július havában ez 63.497-re csökkent. Ha az egyes esztendőket július havi munkanélkülieinek számát összehasonlítjuk, akkor azt látjuk, hogy még mindig több munkanélküli volt 1934-ben (49.198), mint 1932-ben (45.448).

Főltalálók, akik semmit sem találtak föl

A találmányok és technikai tökéletesítések mai napjaiban érdeklődéssel olvashatjuk A. A. Gonnak, az angol szabadalmi hivatal egyik igazgatójának tanulmányát, amely sok hírneves főltalálóról állapította meg, hogy tulajdonképpen nem is találtak föl semmit. Annál inkább értettek ahhoz, hogy mások munkájának eredményét kihasználják.

KI TALÁLTA FÖL A PUSKAORT ?

Ilyen ugynevezett főltaláló volt Schwartz Berthold ferencrendi szerzetes is, akinek Freiburgban 1853-ban nagy ünnepek közt szobrot is emeltek. Freiburg városa nem hagyta magát elvitatni azt a dicsőséget, hogy az ő nagy fia találta föl a löport. Hasztalanul hivatkoztak az angolok arra, hogy Robert Baco már 100 évvel előbb készített löport. Hiába mutatták rá a kultúra buvárai, hogy Indiában meg Kinában már a mi időszámításunk előtt is ismerték a löport. Sőt a görögtűz, amit Görögország fénykorában használtak, szintén a mostani löportnak felelt meg, csupán más volt az összetétele. Miután pedig az arabok elterjesztették a löport Európában, ugyan mit kellett Schwarz Bertholdnak kitalálnia? Bizony nem ő találta föl a puskaort!

NINCS UJ A NAP ALATT

A levegővel telt abroncsot még 1845-ben találták föl. Azonban nem használták ki mindaddig, amíg a kerékpárt nem kezdték használni. A töltőtollat már 1809-ben szabadalmazták, csak hogy ez a találmány feledésbe ment, mert nem érdekelt senkit. A golyós csapágy gondolata sem hozott főltalálójának semmi hasznot. A görkorsolyát már 1823-ban főltalálták, de az utak olyan rossz állapotban voltak akkor, hogy nem lehetett a találmánynak hasznát venni. Taxaméter volt már az ujkor kezdetén; 1671-ben volt már hangszóró, 1664-ben buvárharang és 1702-ben periszkop.

A gyufát az angolok szerint az angol John Walker találta fel; a franciák pedig azt mondják, hogy az ő két honfitársuk, Derepas 1805-ben és Derouet 1816-ban volt a gyufa főltalálója. A délnémetek F. J. Krammer ludwigsburgi lakosnak, a hamburgiak pedig Hennig Brand kereskedőnek és alchimistának tulajdonítják ezt a találmányt, mert 1662-ben egyszerre csak fölfedezte a foszfort. A magyarok viszont azt vitatják, hogy Irinyi János 1836-ban Meissner nevű tanárának egy meghiusult kísérlete után arra gondolatra jutott, hogy kén helyett foszfort használjon gyújtásra és még aznap elkészítette az első foszforos gyújtókat. Tehát Irinyi a gyufa főltalálója...

A GÖZGÉP KÖRÜL

Általában azt tartjuk, hogy James Watt a gőzgép főltalálója, holott sokkal előbb, 1680-ban Papin találta föl a róla elnevezett Papinfazekat, azt a főzőkészüléket, amely a gőzgépnek sok jellegzetes vonását tartalmazza. Az angol Thomas Savery még 1698-ban szabadalmat kapott gőzgépre. Newcomen 1705-ben szerkesztette meg ugynevezett atmoszférikus gépét, amelyet Cornwall bányáiban alkalmaztak is.

James Watt akkor még a világon sem volt. Csak 1764-be látta az egyetemi muzeumban a Newcomen-féle modellt és ekkor támadt az ötlete, hogy valami hasonlót, de jobbat konstruáljon. Stephenson is, aki a gőzgép állítólagos főltalálója, csak számos megelőző kísérletet tökéletesített. Philadelphában Olivier Evans, Londonban Trevithick igen értékes kísérleteket végeztek és habár Trevithick nem is ért el eredményt, mégis őt lehet a mozdony tulajdonképpen való főltalálójának tekinteni.

Az amerikai Fultonról sem lehet jogosan mondani, hogy ő a gőzhajó főltalálója. Ugyanis a francia Papin már 1681-ben javasolta, hogy gőzerővel indítsanak hajót. Az angol Jonathan Hull pedig 1736-ban szabadalmat kapott arra, hogy a Newcomen-féle gőzgépet hajók evezőkerekeinek a forgatására alkalmazza. Ezzel a találmánnyal Auxiron és Périer 1774. Párisban, a Szajná tette az első komoly kísérleteket. Fulton csak 1807-ben tette meg gőzössel az első utat a Hudson-folyón Newyorktól Abanyig.

TÁVCSÓ, TELEFON, TÁVBESZÉLŐ

Galileiről azt állítják, hogy ő találta föl a távcsövet. Bármily nagy tisztelettel viseltetünk Galilei nagy szelleme iránt, mégis meg kell mondanunk, hogy nem volt a távcső főltalálója. A tény az, hogy játszó gyermekek véletlenségből ismerték föl az üveglencsék

titokzatos hatását és a gyermekek apja, Zachariás Jansen, middelburgi szemüveggészítő szerkesztette meg 1600-ban a távcsövet. Már meglehetősen elterjedt ez a készülék, amikor Galilei 1609-ben Velencébe ment és Borghese bíborosnál talált egy teleszkópot. Anélkül, hogy meg akarnánk tépdetni Galileinek egyébként bőségesen megérdemelt babérait, meg kell mondanunk, hogy nem vált nagy dicsőségére, hogy ugyszólván gyárilag készítette a távcsöveket és 1000 forintért adta el darabját, amikor 1000 forint roppant sok pénz volt.

A telefont tulajdonképpen Philip Reis, egy pék fia találta föl 1861-ben. Amikor találmányáról az egyik tudományos szaklapban cikket akart közölni, a szerkesztőség megtagadta a cikk közlését azzal, hogy a találmány bolondság. A Graham Bell bostoni tanárnak tizenöt év múlva megadták a telefonra a szabadalmat, noha Elisha Gray tanár azt állította, hogy Bell tőle lopta a találmányt és a szabadalmi hivatalnak egyik vizsgáló hivatalnok esküvel erősítette meg, hogy Gray tanár valóságot állított. A két egyetemi tanár vitája közben pedig eltűnt a valódi főltaláló neve, noha Reis adta a találmánynak a telefon nevet is.

A távirókészülék első gyakorlati főltalálója, az amerikai Morse festő volt. Azonban Morse ötlete sem volt eredeti. Amikor a müncheni Steinheil 1832-ben már megoldotta a távirás kérdését, Morse kísérletei még teljesen sikertelenek voltak.

Munkabérvizszályok Medgyesen

A „Vitrometan“ üvegyárban dolgozó gépfuó, keverő, malom és raktármunkások munkakonfliktust jelentettek be, melyet a Szebeni munkaügyi Inspektor Szeptember 19-én tárgyalt le. A munkások kollektív szerződést és munkabéremelést követeltek. A gyárigazgatóság elutasította a munkabéremelésre irányuló követelést, minek következtében a munkások úgy döntöttek, hogy ez irányú követeléseiket fentartják és egy későbbi időpontra halasszák el. Megegyezés jött létre abban, hogy munkanélküliségből és ezen konfliktusból kifolyólag egy munkás sem bocsájtható el. A felek továbbá egyezséget kötöttek az összes kategóriák részére történő 8 órai munkadő bevezetésére. A konfliktusban 150 munkás volt érdekelve.

Edénygyár Mediaş.

A Mediaş-i edénygyár munkásai memorandumot nyújtottak át az igazgatóságnak, melyben a munkabérek 25 százalékal való felemelését kérték. A tárgyalások ez ügyben Szeptember 23-án kezdődtek. A munkaügyi Inspektor a tárgyalásokat Október 4-ére lüzte ki, amikor elintéztést fognak nyerni a memorandumban foglalt összes követelések. A gyárban 800 munkás dolgozik. A munkások szervezkedése hatalmas lendületet vett.

Október elsején jelenik meg:

A SZOCIALIZMUS AZ ELMARADT ORSZÁGOKBAN

Írta: C. DOBROGEANU-GHEREA

Rövid életrajz Ghereáról

Írta: MOSCOVICI ILIE

Ez a könyv elsőnek ismerteti meg magyar nyelven írásain keresztül a nemzetközi tekintélyű román szocialista elméleti tudóst, C. Dobrogeanu-Ghereát

A fordítás EHRENFELD BÉLA elvtárs munkája, aki a mai Románia erkölcsi, politikai, jogi és társadalmi viszonyaira külön tanulmányban alkalmazta C. DOBROGEANU-GHEREA tanításait

CSAK SZERENCSES EMBEREK

Amikor Marggraf vegyész főltalálta, hogyan lehet a répából cukrot készíteni, a többi vegyész kinevette. Sőt azt is állították, hogy eljárása közben hamisít. Marggraf egyik tanítványa, Achard tanulmányozta a kéziratát és a porosz király védnöksége alatt Sziléziában cukorrépatermelésre mintagazdaságot rendezett be.

Igy folytathatnánk, ki tudja, meddig. De még csak röviden néhány „főltalálót” sorolunk föl. Kufsteinben látható Madesperger szobra. Erről a Madersperger-ről azt tartják, hogy ő a varrógép főltalálója, noha az angol Thomas Stone és James Henderson már 1814-ben szabadalmat kaptak varrógépre. Aostában Manzetta kapott szobrot a telefont főltalálásáért, Olfenburgban Francis Drakenak állítottak szobrot, mert azt állították róla, hogy ő honosította meg Európában a burgonyát. A hollandiai Haarlemben Costernek, mint a könyvnyomtatás főltalálójának emeltek emlékművet.

Általában azt hiszik, hogy az izzólámpa meg a fonográf Edison találmánya, holott az izzólámpát Joseph Wilson Swan, a fonográfot pedig Scot és Weber találták föl. Téves az az általában elterjedt hit, hogy I. P. Holland találta föl a tengeralattjáró hajót, Parady az elektromágnezt, Marconi a dróttalan távirót és Edison a mikrofont. Ezek csak szerencsés emberek voltak, akik hírnevet és — anyagi előnyöket arattak mások találmányából, vagy mások találmányának tökéletesítéséből.

Külföldi Hírek

Az angol munkásság tiltakozik a háboru ellen

A szakszervezetek kongresszusát megelőző napra az angol munkásság hatalmas felvonulással bizonyította erejét. Már ez a tömegdemonstráció is alkalmat adott a fasiszta erőszakoskodás elleni tüntetésre, a kongresszus pedig határozati javaslatot fogadott el, amely egyrészt az olasz népet is bűnhézteti arra, hogy a háborút ne használja új területek elfoglalására és idegen népek igába hajtására, ezenkívül követeli a népszövetségtől, hogy a büntető szankciókat alkalmazza a rabló Olaszország ellen. A brit kormányt pedig arra szólította fel a kongresszus, hogy hívjon össze egy világgazdasági konferenciát, amelyen a nyersanyag elosztásának kérdését igazságosan és minden nép jogainak tiszteletben tartásával igyekezzen megosztani. Citrine, a kérdés előadója rámutatott, hogy az olasz támadás megindítása a legnagyobb háborus veszedelemmel jár, ha ugyanis Olaszország szabad kezű nyer az abesszinek ellen, Hitler erre a példára hivatkozva bizonyára hadat üzen Oroszországnak, az abesszinek védelme egyet jelent a világéke védelmével, az olasz háborus örületet csak tettekkel és megfelelő rendszabályok alkalmazásával lehet visszaszorítani. A szakszervezeti vezetőség jelentését csaknem egyhangulag elfogadta a kongresszus.

A szakszervezetek és a munkáskormány Norvégiában

A norvég munkáskormány megalakítása, dacára annak, hogy a kormánynak nincs meg az abszolút többsége, már kezdetben is nagy eredményt hozott, ugyanis visszavonták azokat a rendeleteket, amelyek a munkásság bérharcait mindenképpen és igazságtalanul akadályozták, a munkaadókat pedig előnyökben részesítették. Ezenkívül új törvényt alkotott, amely a kollektív szerződések megkötése körüli eddigi nehézségeket eltöröli. A norvég kormány a munkanélküliség csökkentésére nagy közmunkákat végeztet, a munkáskormány hozzájárult a mezőgazdasági termékek árnívójának emeléséhez is, mert a mezőgazdasági és ipari munkások közti szolidaritást e révén is dokumentálni akarja.

Csehszlovákia. A csehszlovák kormány intézkedése szerint minden külföldi, akár önálló, akár alkalmazotti viszonyban él, tartózkodási engedélyt tartozik kérni, tekintet nélkül arra, hogy milyen időtartamig kíván csehszlovák területen tartózkodni. A malomipar termelésének szabályozására rendelkezést adtak ki. E rendelkezés alapján bizottságot alakítottak, amely nemcsak a termelést, hanem a bér- és fizetési viszonyokat, valamint a munkásoknál fennálló kollektív szerződések betartását is ellenőrzi.